

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla, a Hevesi Ügyvédi Iroda ügyintéző: dr. Hevesi Kristóf ügyvéd által képviselt felperesnek a dr. Varga Róbert jogtanácsos által képviselt **Budapesti Rendőr-főkapitányság** (1139 Budapest, Teve 4-6.) I.r. és a Dr. Csiha Judit és Társai Ügyvédi Iroda ügyintéző: dr. Albecz Gabriella ügyvéd által képviselt **Fővárosi Önkormányzat Szent János Kórháza és Észak-budai Egyesített Kórházai** (1125 Budapest, Diósárok u. 1.) II.r. alperes ellen **kártérítés** iránt indított perében a Fővárosi Bíróság 2007. október 25. napján kelt 6.P.29.420/2002/71. számú ítélete ellen a felperes 2007. december 21. napján 73. sorszámon előterjesztett és 2008. január 4. napján 74. sorszámon megindokolt, az I.r. alperes 2007. december 17. napján 72. sorszámon előterjesztett fellebbezése folytán - tárgyaláson - meghozta a következő

Ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben, az I.r. alperest 1.200.000 (egymillió-kétszázezer) forint és járulékai megfizetésében marasztaló rendelkezése tekintetében megváltoztatja, és a keresetnek ezt a részét is elutasítja, egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helyben hagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 (tizenöt) napon belül fizessen meg az I.r. alperesnek 120.000 (százhuszezer) forint, a II.r. alperesnek 60.000 (hatvanezer) forint másodfokú perköltséget.

A le nem rótt fellebbezési eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

Indokolás:

A felperes eredetileg 1999. május 20. napján a Pesti Központi Kerületi Bíróságnál terjesztett elő - akkor még csak az I.r. alperessel szemben - keresetet, melynek alapjául az szolgált, hogy 1994. április 5-ről 6-ára virradó éjszaka rendőri intézkedés

alanya volt, az intézkedés során alkalmazott bántalmazás következtében egészségkárosodást, maradandó fogyatékoságot, ezáltal nem vagyoni hátrányt és vagyoni kárt szenvedett el. A felperes többszöri módosítást követően a végleges keresetét 2006. február 28. napján adta elő, melyben a II.r. alperessel szembeni követelését a Ptk. 76. §-ára, 84. § (1) bekezdés e) pontjára, 339. § (1) bekezdésére, 348. §-ára, 355. § (1), (2) bekezdésére, 357. és 359. §-ára, továbbá az egészségügyről szóló 1972. évi II. törvény (Eü.tv.) 23. § (1), (3), 43. § (1), (2), (3), 45. § (1), (2), 47. § (2), (4) bekezdésére, a 15/1972. (VIII. 5.) EüM rendelet (Vhr.) 83. § (2), 87. § (1), (2), (3) bekezdésére, az EBH 2000. évi 200., 2002. évi 630. továbbá a BH 1998. évi 78. és 2001. évi 428. számú döntéseire alapozta és kifejtette, hogy a II.r. alperes orvosai a felperes 1994. április 6-i, majd ezt követő jelentkezéseikor nem a legnagyobb gondossággal jártak el, tévesen (hiányosan és felületesen) történt meg a felperes állapotának diagnosztizálása, elmaradt a megfelelő orvosi ellátása, a II.r. alperes a műtét szükségességéről, a műtéttel vagy annak elmaradásával általában együtt járó következményekről nem tájékoztatta, egyáltalán nem kapott felvilágosítást az állapota által megkövetelt műtét lehetőségéről, annak következményéről, kockázatáról, a műtét elmaradásának következményéről. Már ekkor kifejtette álláspontját az elévüléssel, annak nyugvásával kapcsolatban utalva a BH 2005. évi 104. számú eseti döntésre, miszerint az elévülés nyugvásának megszűnése szempontjából annak van jelentősége, hogy a károsult mikor jutott teljes körűen az igényérvényesítéshez szükséges információk birtokába. Állította, hogy dr. L.A. szakértő véleménye volt az első, amiből tudomást szerzett arról, kára a II.r. alperes mulasztásával okozati összefüggésben áll, ezért 2005. június 28. napjáig menthető okból nem volt abban a helyzetben, hogy igényét a II.r. alperessel szemben is érvényesíthesse. A kárigény összecszerúségéről sem volt tudomása. Mindazonáltal a Ptk. 344. § (1) bekezdésére tekintettel egyetemlegesen kérte az alpereseket kötelezni 2.808.000 Ft vagyoni kár, ebből 1.728.000 Ft elmaradt haszon után 1994. május 1. napjától, 80.000 Ft általános kár után 2000. január 1. napjától számított kamat megfizetésére. A fennmaradó 1.000.000 Ft tényleges kár után kamatra nem tartott igényt. Ezen felül 10.000.000 Ft nem vagyoni kár megtérítését kérte. Perköltségként a pertárgyérték 10 %-át kitevő 1.200.000 Ft-ra tartott igényt. Arra az esetre, ha a bíróság az egyetemleges marasztalásra nem látna lehetőséget, az I.r. alperessel szemben 1.768.000 Ft vagyoni kárt érvényesített, melyből 1.728.000 Ft az elmaradt haszon, 40.000 Ft az általános kártérítés, 5.000.000 Ft a nem vagyoni kár és 800.000 Ft a perköltség, míg a II.r. alperessel szembeni igénye 1.040.000 Ft vagyoni kár, melyből 1.000.000 Ft a tényleges kár, 40.000 Ft az általános kártérítés, 5.000.000 Ft a nem vagyoni kár és 400.000 Ft a perköltség. A nem vagyoni kárnál az aktuális forgalmi érték alapulvételét kérte az időmúlásra tekintettel, mely ok miatt e tétel után késedelmi kamatot nem érvényesített. A vagyoni kár körében az elmaradt haszon megtérítésére irányuló igényt arra alapozta, hogy az S-R. német cég a 1994. március 17. napján kelt szerződés szerint 1994. május 1. és 1995. április 30. napja közötti időre szakácsként alkalmazta volna, de ez megghiúsult, mert a bántalmazás miatt súlyos és külsérelmi nyomokkal járó sérüléseket szenvedett el, melyek miatt az állást nem tudta betölteni. Általános kárral azt kérte kompenzálni, hogy a büntetőeljárás miatt tárgyalásokon, meghallhatásokon, vizsgálatokon kellett

megjelennie, melyek tartama alatt munkabértől esett el, e körben a kára bizonyosan felmerült, de az időmúlásra tekintettel az összegszerű bizonyítás már nem lehetséges. 1.000.000 Ft tényleges kárt arra alapozva érvényesített, hogy ilyen ráfordítással hajtható végre az a fog-implantációs beavatkozás, ami rágóképessége helyreállításához szükséges. A per során jelezte, hogy amennyiben ezt az összeget megfizetik neki, hajlandó magát alávetni a műtétnek. Bár a felperes a nem vagyoni kár tekintetében a 10.000.000 Ft megtérítésére irányuló követelését először 2002. szeptember 23. napján terjesztette elő (Pf.V.25.463/2001/5. szám) 1994. április 5. napjától számított késedelmi kamat mellett, utóbb azt adta elő, hogy e körben igénye a 2006. évi értékviszonyokat veszi alapul és e tétel után nem érvényesített késedelmi kamatot. A nem vagyoni kár alapjául azt jelölte meg, hogy arcsonttöréses sérülése miatt elvesztette rágóképességét, orrcsonttörése oly módon gyógyult, hogy orrsövény-ferdülése alakult ki, rendszeresen van arcüreggyulladás, melynek következtében nem érez szagokat és ízeket. Pszichésen is sérült, mert 2003-ban idegösszeroppanást kapott, üldözési mánia és pánikbetegség miatt pszichiátriai kezelésben részesült. Az I.r. alperes ellenkérelmének a kárenyhítési kötelezettségre vonatkozó részét illetően kifejtette, hogy azt nem szegte meg, nem tartozik a kárenyhítési kötelezettség alá, hogy a szükséges beavatkozást silányabb anyagok felhasználásával végezzék el, csak az, hogy az azonos hatásfokú műtétek közül az olcsóbbat válassza. A csontegyesítő műtét - ha elvégezték volna -, nem ugyanazokat az előnyöket eredményezte volna, mint az implantációs műtét, de az előbbi sem a felperesnek felróható okból maradt el.

Az I.r. alperes a kereset jogalapját elismerte annyiban, hogy felel a vele szolgálati viszonyban állók által okozott kárért, de az összegszerűséget vitatta. A megismételt eljárásban a végleges kereset ismeretében a 10.000.000 Ft-ra felemelt nem vagyoni kár összegét eltúlzottnak minősítette. A kereseti hivatkozásokkal szemben utalt arra, hogy a felperes kiegyensúlyozott társadalmi és családi életet él, és nincs olyan egészségügyi hátrány sem, ami ezt az igényt indokolná. Utalt a felperesi előadásokra, melyek bizonyítása nem történt meg. A felperes arcának aszimmetrikussá válását éppen a felperes által csatolt szakértői vélemény alapján minősítette megalapozatlannak. A korrekciós orvosi beavatkozások tekintetében a kárenyhítési kötelezettségre is hivatkozott egyrészt azzal, hogy a felperes csak az alacsonyabb költségű beavatkozás anyagi vonzatát háríthatná át, másrészt, hogy a felperes által felkért magánszakértő (dr. A. A.) is a felperes terhére róta, hogy a primer ellátáskor nem adta beleegyezését a csontegyesítő (ún. sínézéses) műtéthez, melyet egyébként a társadalombiztosítás finanszírozott volna. Ennek a műtétnek hasonló a kockázata, mint a felperes által kívánt implantátumos műtétnek, jóllehet az előbbi tekintetében azt adta elő a felperes, hogy műtéti kockázatra senki sem kötelezhető. E tétel tekintetében tehát arra hivatkozott, hogy megtérítésére nem kötelezhető. A felperes terhére kérte értékelni, hogy határozott és egyértelmű orvosi utasítás ellenére vállalta a németországi utazással járó fokozott megterhelést, néhány napos halasztás esetén a felperes már a külsérelmi nyomoktól gyógyultan találkozhatott volna a külföldi munkáltatóval. Végül előadta, hogy az egészségügyi ellátás körében feltételezhető hibák az I.r. alperes terhére nem vehetők figyelembe. Jelezte, hogy nem érvényesíthető együtt a teljes

helyreállító műtét költsége, és a műtét nélküli helyzetből következő folyamatos állapotromlás ellentételezése. Vitatta az elmaradt haszon címén érvényesített követelést, mert nem bizonyította a munkabér-elmaradás, sőt maga a külföldi munkavállalás sem. Előadta, hogy a fellebbezés hiányában jogerőre emelkedett marasztalás alapján összesen 1.466.997 Ft-ot a felperesnek megfizetett, ezzel a felperes valamennyi vagyoni és nem vagyoni kárát kompenzálta. A további megtérítésre irányuló igény alaptalan. A Semmelweis Egyetem Igazságügyi Orvostani Intézete szakértői véleménye ismeretében rámutatott, hogy az idejében elvégzett arccsont helyreállító műtét esetén a jelenleg észlelhető fogsor érintkezési és fogzáródási eltérés nem alakult volna ki, és a műtét megfelelő időben történő elvégzése miatt az I.r. alperest felelősség nem terhelheti. Úgyszintén műtéti helyreállítási lehetőség van a szaglás és ízérzékelés tekintetében, az orrsövény és nyálkahártya rekonstrukcióra. A felperesnél mutatkozó egészségügyi hátrányok arra vezethetők vissza, azzal állnak okozati összefüggésben, hogy a felperest nem részesítették megfelelő orvosi ellátásban, ami visszavezethető a felperes magatartására vagy az egészségügyi intézmény mulasztására, de e körben az I.r. alperesi magatartás kizárt.

A II.r. alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását és a felperes perköltségben marasztalását kérte. Vitatta a követelésnek a jogalapját és összecszerűségét is. A Ptk. 324. § (1) bekezdése alapján elévülésre hivatkozott. Sételmezte, hogy a szakértői bizonyításnál a kérdések indítványozásában nem vehetett részt, nem bocsáthatta rendelkezésre a birtokában lévő felperesre vonatkozó iratokat, röntgenképeket. Állította, hogy a felperes felvételekor az ambulánsnaplóban rögzítésre került a kétoldali felső állcsonttörés és orrcsonttörés, ami miatt kórházi ápolást és műtéti ellátást javasolt, amit a felperes nem fogadott el, ugyanez történt a felperes második jelentkezésekor is. Harmadik jelentkezésekor a felperes állapotának javulásáról számolt be, és ismét elutasította a kórházi ellátást. Rámutatott, hogy ha valakinek fájdalmai vannak, melyek gátolják a normális életvitelben, saját érdekében minél hamarabb elvégezteti a szükséges beavatkozásokat és nem vár velük. Kórházi osztályra azt a beteget veszik fel, akinél beavatkozás szükséges. A felperest pedig felvették a kórházi osztályra. A felperes kétszer is úgy távozott az alperestől, hogy nem kért hospitalizációt. Állította, hogy a jogszabályban előírt legnagyobb gondossággal járt el, a felperest erőszakkal nem tarthatta az intézményben, a felperes - aki minden szükséges tájékoztatást az állapotáról, annak lehetséges gógymódjától megkapott - a felajánlott kezelést elutasította. A felperes felelőssége az is, hogy az évek során nem vetette alá magát a szükséges helyreállító műtétnek és ebből kifolyólag állapota romlásnak indult. Ha a II.r. alperesben nem volt bizalma, más intézményhez is fordulhatott volna. Állapotromlásában tehát saját gondatlansága is közrehatott. A megjelölt nem vagyoni kárt eltúlzottnak minősítette, az implantátum beépítésének költségére vonatkozó igényt azért kérte elutasítani, mert az, mint kár nem merült még fel. Tagadta, hogy az adott módon a felperes általános kártérítésre igényt tarthatna. Hivatkozott a Ptk. 340. § (1) bekezdése alapján a felperes kárenyhítési kötelezettségének elmulasztására, hiszen már 2000. óta tudomása volt arról, hogy problémája orvosi úton korrigálható.

A Fővárosi Bíróság 2001. február 15. napján meghozott 4. P. 27.268/1999/15. számú ítéletével kötelezte az I.r. alperest (akkor még egyedüli alperest), hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek nem vagyoni kárként 800.000 Ft-ot, ennek 1994. április 5. napjától a kifizetésig járó évi 20 %-os kamatát, valamint összesen 86.275 Ft perköltséget. Ezt meghaladóan a felperes keresetét elutasította. A nem vagyoni kár megtérítésének alapjául azt határozta meg, hogy a felperes egészségkárosodást, munkaképesség-csökkenést szenvedett el, nem tud szakácsként elhelyezkedni, sérülése a mindennapi életvitelben, étkezésben feltehetően korlátozza, a társadalmi életben való részvételét akadályozza. A vagyoni kárt bizonyítatlannak minősítette. A felperes fellebbezése nyomán a Legfelsőbb Bíróság, mint másodfokú bíróság 2002. szeptember 26. napján meghozott Pf.V.25.463/2001/6. számú végzésével az elsőfokú bíróság ítéletének megfellebbeezett rendelkezését hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot újabb eljárásra és újabb határozat hozatalára utasította, mert nem tárta fel a döntés meghozatalához szükséges tényállást és nem tett eleget indokolási kötelezettségének. Az elsőfokú ítélet nem fellebbezett része, a 800.000 Ft és kamatai erejéig kimondott marasztalás jogerőre emelkedett.

A megismételt eljárás lefolytatását követően a Fővárosi Bíróság 2007. október 25. napján meghozott 6.P.29.420/2002/71. számú ítéletével kötelezte az I.r. alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 1.200.000 Ft-ot, ennek 1994. április 5. napjától a kifizetés napjáig járó törvényes mértékű késedelmi kamatát. Ezt meghaladóan a felperes keresetét elutasította és kötelezte őt, hogy 15 napon belül fizessen meg az I.r. alperesnek 150.000 Ft, a II.r. alperesnek 150.000 Ft perköltséget. Megállapította, hogy a felperes költségmentessége folytán le nem rótt kereseti illetéket az állam viseli. Kötelezte az I.r. alperest, hogy fizessen meg a Fővárosi Bíróság Gazdasági Hivatalának 77.351 Ft állam által előlegezett szakértői költséget.

Az ítélet jogi indokolásában az elsőfokú bíróság kifejtette, hogy az I.r. alperes vonatkozásában a jogalap nem volt vitás, az a Ptk. 348. § (1) bekezdésén alapult. Rögzítette, hogy a Legfelsőbb Bíróság végzésére tekintettel megállapítható, miszerint az I.r. alperest 800.000 Ft-ban és kamataiban marasztaló rendelkezés jogerőre emelkedett, melynek folytán az eljárás során az I.r. alperes 1.466.997 Ft-ot - a nem vagyoni kár címén történő marasztalás folytán - már teljesített.

A jogalap vonatkozásában a hatályon kívül helyezést követően történt kereset-kiterjesztésre tekintettel a II.r. alperest érintő kereseti kérelemről a következőket fejtette ki. A II.r. alperes elsődlegesen elévülésre alapította a védekezését. Nem vitatható, hogy a II.r. alperes orvosi kezeléssel kapcsolatos tevékenysége 1994-ben történt, a felperes az ezen időben tanúsított nem megfelelő orvosi magatartások miatt állított jogellenességet. Az öt éves elévülési idő miatt az elsőfokú bíróság vizsgálta az elévülés nyugvására vonatkozó feltételek fennállását. A Ptk. 324. § (1) és 326. § (1), (2) bekezdéseinek ismertetését követően kifejtette, hogy a felperes számára már 2003-ban rendelkezésre állt egy szakértői vélemény (dr. Sz. A.

szájsebész főorvos 2003. december 1. napján kelt szakvéleménye), amely rögzítette, hogy az elmozdulással járó baloldali felső fogmedernyúlvány-törés a helyretétel elmaradása miatt rossz helyzetben gyógyult. Ennek következményeként hibás fogazatérintkezés alakult ki, ami a rágóképesség mintegy 20 %-os beszűkülését idézte elő. A szakvélemény szerint az időben elvégzett műtét esetén a jelenlegi állapot nagy bizonyossággal nem alakult volna ki. A felperes 2004. április 13-án kelt beadványában előterjesztette az észrevételeit erre a szakvéleményre, és már ekkor leírta, hogy részére az indokolt egészségügyi ellátás felajánlása nem történt meg időben, és ő nem utasított vissza indokolt orvosi beavatkozást. Az elsőfokú bíróság azt a megállapítást tette, hogy a felperesnek már e nyilatkozat előterjesztésekor, vagyis 2004-ben tudomása volt arról, hogy egészségi állapota kapcsán a II.r. alperesi kezelés körében mulasztás történhetett, hiszen saját maga adta elő, hogy az indokolt egészségügyi ellátást nem ajánlották fel, és a szakértői véleményből már arról is tudott, hogy ennek alapja a helyretétel elmaradása volt. Így a felperes által 2006. február 28-án benyújtott kereset-kiterjesztés a II.r. alperes vonatkozásában elkészt, elévülési időn túli, a felperesnek az elévülés nyugvásával kapcsolatos álláspontja csak 2004. április 13-ig fogadható el. Az elsőfokú bíróság tehát az elévülési hivatkozást alaposnak minősítette, és ezért a II.r. alperes elleni keresetet elutasította.

Az I.r. alperessel szemben a jogalap fennállta folytán a kár összegszerűségével foglalkozott.

A felperes nem vagyoni kár címén 10.000.000 Ft-ot érvényesített, amit az I.r. alperes eltúlzottnak tartott. A nem vagyoni kár mértékének megállapításánál az elsőfokú bíróság figyelembe vette a szakértői véleményben írt egészségkárosodást, a 20 %-os munkaképesség-csökkenést, ami a rágóképesség csökkenés, de alapvetően a szaglás és ízérzés zavara miatt alakult ki. Nem értékelte viszont az I.r. alperes terhére, hogy az arccsonttörést helyreállító műtét idejében nem történt meg, mert ezzel kapcsolatosan az I.r. alperes terhére mulasztás nem állapítható meg. A felperes javára vette figyelembe, hogy az elszenvedett sérelem - traumás orrsövényferdülés - okozója lehet az érzékszervi eltéréseknek, az arcüreg szellőzési zavar heveny vagy idült arcüreggyulladásához vezethet. A megállapítható keresztharapás szájnýtásnál az ízületben hallható és tapintható kattánást okoz. Értékelte, hogy a 2003-as pszichiátriai kezelést igénylő pszichiátriai tematika kialakulását megkönnyítette az 1994-ben lezajlott trauma kapcsán kialakult szenzibilizálódási folyamat. A nem vagyoni kár összegének meghatározásánál figyelemmel volt a más hasonló perekben alkalmazott nem vagyoni kár mértékére, a balesetkori ár- és értékviszonyokra, és ennek alapján a nem vagyoni kár összegét 2.000.000 Ft-ban határozta meg, melyből 800.000 Ft már megfizetésre került.

A felperes által érvényesített vagyoni károkat alaptalannak minősítette. Az elmaradt haszonnal kapcsolatban kifejtette, hogy önmagában a külföldi partnerrel kötött munkaszerződés nem igazolja, hogy ténylegesen sor került volna a munkavégzésre, arra is figyelemmel, hogy a felperes a szakács képesítésére vonatkozó igazolványt a peres eljárás során nem csatolta, és munkavállalási

engedély hiányában csak egy feltételhez kötött szerződés jött létre. Úgyszintén alaptalannak találta a felperes általános kár címén érvényesített követelését, mert önmagában annak állítása, hogy a büntetőeljárás egyes cselekményein való részvétele, a szakértői vizsgálatokon való megjelenése jövedelem-kiesést jelentett, nem elegendő a tényleges vagyoni kár bizonyítására. A Ptk. 359. § (1) bekezdése szerinti általános kár megítélésénél nem lehet eltekinteni a bizonyítási eljárástól, a felperes pedig nem igazolta, hogy az egyes tárgyalásokon vagy szakértői vizsgálatokon való részvétele milyen munkabér kiesést jelentett számára. A helyreállító beavatkozással kapcsolatos költséget azért minősítette alaptalannak, mert a helyreállítás elmaradása nem az I.r. alperes terhére értékelhető magatartás. Amennyiben a felperes nem kapott megfelelő tájékoztatást a helyreállító beavatkozásról a II.r. alperestől, ennek következményei nem háríthatók át az I.r. alperesre.

A késedelmi kamatfizetésre a Ptk. 301. §-át felhívva kötelezte az I.r. alperest annak részletezésével, hogy a kamat 1994. április 5-től 20 %-os, 2002. január 1-től a mindenkori költségvetési törvényben meghatározott mértékű, míg 2005. január 1-től a kifizetés napjáig minden naptári félév teljes idejére a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező.

A Pp. 81. §-a alapján rendelkezett a pernyertesség - pervesztesség arányában a felperes perköltség-fizetési kötelezettségéről, míg a le nem rótt kereseti illeték tekintetében kimondta, hogy az a felperes költségmentessége és az I.r. alperes illetékmentessége folytán az államot terheli a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 14. §-a alapján.

A felperes fellebbezésében az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását és kereseti kérelmének teljes egészében történő helytadást kért. Az elévüléssel összefüggésben kifejtette, hogy a szakértő 2003. évi kirendelésére azért került sor, mert az I.r. alperes ekkor tett nyilatkozatában kérte a kereset amiatti elutasítását, hogy a felperes kára az egészségügyi ellátással és nem a rendőri túlkapással összefüggésben keletkezett. Ekkor készült az elsőfokú bíróság által az ítéletben hivatkozott az Sz-féle szakvélemény, ami azonban éppen arról szólt, hogy a II.r. alperest nem terheli mulasztás a felperes egészségkárosodása miatt. A szakvélemény valóban tartalmazza, hogy az idejében elvégzett műtét esetén a jelenlegi állapot nagy bizonyossággal nem alakulhatott volna ki és azt is, hogy a fogmednyúlvány a helyretétel elmaradása miatt rossz helyzetben gyógyult. A szakvélemény végig sugallja, hogy a felperes állapota ugyan rossz, az elváltozások valósak, azonban azok kizárólag a felperes hanyagsága miatt következtek be. A szakvélemény összefoglalása a kórház mulasztásáról, egyáltalán az egészségügyi ellátásról nem tesz említést, tagadja a felperes egészségkárosodását, kizárólag a rágóképesség beszűkülését hozta összefüggésbe a sérüléssel. E szakértői vélemény birtokában tehát a felperes nem tudott, nem tudhatott a II.r. alperes felelősségének fennálltáról, hiszen e szakvélemény éppen azt állapította meg, hogy ilyen nincs. Emiatt kért a felperes más szakértőt, majd került sor az L-féle

szakvélemény elkészítésére, és csak ebben rögzítették a II.r. alperes mulasztását és hogy a felperes meglévő bajai ezzel a mulasztással okozati összefüggésben állnak. A Szentirmai-féle szakvélemény alapján tehát az elévülés nyugvása nem szakadhatott meg, mivel ez kifejezetten tagadja az okozati összefüggést. Ebben az időben a felperesi igény elévülése még nyugodott. Hivatkozott a BH 2005. évi 104. számú határozatára, mely szerint a károsultnak teljeskörűen kell az igényérvényesítéshez szükséges információkhoz hozzájutnia annak érdekében, hogy vele szemben az elévülési idő nyugvása megszakadjon. Márpedig a felperes az Sz-féle szakértői vélemény birtokában még töredék szinten sem került az igényérvényesítéshez szükséges információk birtokába. Tehát még ha 2004-ben a felperesnek tudomása is volt arról, hogy mulasztás történhetett, ez a teljeskörűségtől, továbbá a mulasztás és a kár közötti okozati összefüggéstől igen távol lehetett. Az elsőfokú ítéletben foglaltakat pontosítani kívánta azzal, hogy a II.r. alperesi mulasztást nem csupán abban határozta meg, miszerint nem diagnosztizálták a tényleges traumát, nem tájékoztatták a lehetséges gyógymódokról, azok elmaradásának következményeiről, hanem abban is, hogy nem látták el. Gyakorlatilag semmiféle tényleges gyógyításra nem került sor. Kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság a nem vagyoni kár tekintetében a károkozaskori értékviszonyokat vette alapul, hiszen a felperes kifejezetten a felemelt kereset időpontjában fennállt értékviszonyok alapulvételével kérte a marasztalást, minthogy 2006-ban nehezen ítéltető meg az 1994-es esztendő, jöllehet az 1.200.000 Ft és kamatai szinte kiteszik az 5.000.000 Ft-ot figyelembe véve a már megtörtént teljesítést.

A vagyoni kár kapcsán végig azt bizonygatta, és ezt szóban is előadta, hogy az I.r. alperes károkozása és részben a II.r. alperes mulasztása miatt nem volt abban a helyzetben, hogy ténylegesen sor kerülhessen a munkavégzésre, mivel nem jutott „túl” a szerződéskötésen. Nem értett egyet azzal sem, hogy a munkaszerződés nem igazolta azt a körülményt, miszerint a munkavégzésre sor került volna. Álláspontja szerint nincs jelentősége, hogy csatolta-e a szakács bizonyítványt, és annak sem, hogy egyáltalán van-e ilyen bizonyítványa. Kétségtelennek minősítette, hogy a munkavállalási engedély beszerzése csak és kizárólag az alperesi károkozás miatt nem történt meg. A felperes egyébként kiutazott a külföldi munkavégzés helyére, ott megjelent, tehát mindent megtett annak érdekében, hogy a munkát megkapja, és ez semmi másért nem történt meg, minthogy az I.r. alperes elcsúfította az ábrázatát. Annak a körülménynek nem lehet jelentősége, hogy kapott volna-e munkavállalási engedélyt, hiszen azért nem kapott, mert azt lehetetlenné tette az I.r. alperes. Feltéve, de meg nem engedve, hogy a munkavállalási engedély megadásának körében is vizsgálódásra lenne szükség, az alperesi károkozás okozatossága valamilyen mértékben feltétlenül fennáll, tehát a felperesre nézve a legrosszabb esetben is kármegosztásra illetve a kár valamilyen mértékű viselésére való kötelezésre kell hogy az alperesi oldalon sor kerüljön. Kétségtelen, hogy az általános kártérítés alkalmazásához sikertelen bizonyításra van szükség, de az mindenképpen köztudottnak tekinthető, hogy 10 év viszonylatában fizikai, objektív okoknál fogva képtelenség azt bizonyítani, hogy az adott esetben már nem létező munkáltatóknál pontosan mennyivel kevesebb fizetést kapott azért, mert egy-egy

napon illetve órákat hiányzott a munkahelyéről. Azért nem igazolta a munkabér kiesését, mert ahhoz nem álltak rendelkezésére eszközök, azt viszont igazolta, hogy a vizsgálatokon részt vett, melyekért fizetni kellett, hiszen azt a társadalombiztosítás nem finanszírozza. Tehát a vizsgálatok miatt biztosan merült fel költsége részben tényleges kiadás, részben elmaradt munkabér formájában, és azt éppen azért jelölte meg az adott csekély összegben, mert úgy gondolta, hogy ennek erejéig külön bizonyítás nélkül is felmerültnek tekinthető.

Az I.r. alperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a felperes keresetének az I.r. alperessel szembeni elutasítását kérte. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a tényállás felderítését követően abból helytelen következtetést vont le. A megismételt eljárásban a nem vagyoni kártérítés kérdésében - szemben a Legfelsőbb Bíróság határozatában foglaltakkal -, további bizonyítási eljárás nem folyt, újabb szakértő került kirendelésre, azonban a szakvélemény a korábbiakhoz képest a nem vagyoni károk körében új ténymegállapításokat nem tett. Az újabb tárgyalás során csak a vagyoni kár bizonyítása és a II.r. alperes perbevonása miatti kérdések, tények megállapítása történt. Utalt arra, hogy a korábbi eljárás során nem fellebbezett, és ezért jogerőre emelkedett nem vagyoni kártérítési kötelezettségének eleget tett. Az elsőfokú bíróság a megismételt eljárásban a nem vagyoni kártérítésnél a következő tényeket vette figyelembe: 1.) A 20 %-os munkaképesség-csökkenést, illetve a keresztharapást, a szájnyitásnál az izületben hallható és tapintható kattantást. Azonban ezeket az alapeljárásban meghozott ítélet már értékelte, vagyis a megismételt eljárás során nem lehetett volna figyelembe venni. 2.) A 2003-as pszichiátriai kezelést igénylő pszichiátriai tematika kialakulása, amit megkönnyített az 1994-ben lezajlott trauma. De ez az információ is rendelkezésre állt az első ítélelhozatalkor. E körben az okozati összefüggést is olyan távolinak minősítette, ami miatt a kártérítés megállapítására nincs lehetőség. Állította, hogy a balesetkori ár- és értékviszonyokat is helytelenül állapította meg az elsőfokú bíróság. A 2.000.000 Ft mint nem vagyoni kár jelentősen eltúlzott. Az 1994-es értékviszonyoknak a már jogerősen megállapított 800.000 Ft megfelelt, kellően kárpótolta a felperest az általa elszenvedett sérülés miatt, vagyis a nem vagyoni kártérítésre vonatkozó keresetet bizonyítottság és megalapozatlanság miatt el kellett volna utasítani. Arra az esetre, ha mindezekkel a másodfokú bíróság nem értene egyet, a megítélt összeg 100.000 Ft-ra történő mérséklését kérte.

Az I.r. alperes a felperes fellebbezésére előterjesztett ellenkérelmében kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság helyesen vette figyelembe a nem vagyoni kártérítés megállapításánál a károkozaskor fennálló ár- és értékviszonyokat a Ptk. 360. § (1) bekezdésére tekintettel. A nem vagyoni hátrányokért járó kárpótlás rendeltetése a hátrányok enyhítése, az elnehezült életvitel elviselésének megkönnyítése. Mértéke nem tarifaszzerű, minden esetben egyedi, a károsult személyének és körülményeinek beható mérlegelésével kell, hogy megállapításra kerüljön. Az elsőfokú bíróság helyesen járt el a nem vagyoni kár megállapítása során, de fenntartotta azt a fellebbezési érvelését, miszerint annak mértékét jelentősen eltúlozta. A vagyoni kárról előadta, hogy a felperes úgy tesz mintha a keresetlevelet nem 1999. május 20-án terjesztette volna elő. Ettől az időponttól számítva is lett

volna elég idő a szakmunkás-bizonyítvány beszerzésére, illetve az illetékes német tartományi munkaügyi hatóság állásfoglalásának bekérésére abban a tárgyban, hogy az egyik fél által aláírt szerződés mennyiben minősül hatályos munkaszerződésnek, milyen egyéb feltételek szükségesek a németországi munkavállaláshoz. A felperesnek megfelelő idő állt rendelkezésére, az idő múlásával összefüggő nehézségekre alappal nem hivatkozhat.

A II.r. alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult. Az elsőfokú bíróság ítéletének indokaival maradéktalanul egyetértett. Felhívta a figyelmet a II.r. alperes elnevezésének megváltozására.

A fellebbezések folytán az elsőfokú bíróság ítéletének nem volt jogerőre emelkedett rendelkezése, a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet teljes terjedelmében felülbírált (Pp. 228. § (4) bekezdés).

A felperes fellebbezése a következők szerint nem alapos, az I.r. alperes fellebbezése alapos.

Az elsőfokú bíróság a felek által felajánlott és lefolytatott bizonyítás keretében a releváns tényállást feltárta, helyesen állapította meg, azt a felek fellebbezéseikben nem érintették.

Az I.r. alperes tekintetében a kereset jogalapja - elismerés miatt - nem volt vitás.

A II.r. alperessel szembeni kereset tárgyában az elévülés megállapításával a másodfokú bíróság egyetért a következő korrekció mellett. A Ptk. 360. § (1) bekezdése kimondja, hogy a kártérítés a károsodás bekövetkeztekor nyomban esedékes, míg a Ptk. 324. § (1) bekezdése értelmében a követelések öt év alatt elévülnek, ha jogszabály másként nem rendelkezik. A felperes károsodása az 1994. április 5-éről 6-ára virradó éjszaka keletkezett, illetve ekkor indult meg az a folyamat, ami a károsodását eredményezte. A felperes ekkor tudomást szerzett orrcsonttöréséről (ezt a per során nem is tette vitássá) és a másodfokú bíróság álláspontja szerint arccsonttöréséről is. A felperes 1994. április 11. napján tett feljelentést az őt ért bántalmazás miatt, és ekkor azt adta elő, hogy „a felső állkapcsom le van szakadva, ezt csak műtét útján tudják rögzíteni. A műtét időpontjául 1994. április 18-át jelölték meg. A sebészeti beavatkozás után fogok részletes orvosi véleményt és látlevelet kapni, amit annak idején be fogok hozni.” Az 1994. május 11. napján megtartott kihallgatásán azt közölte, hogy a műtetre még nem került sor, „de előbb-utóbb meg kell csináltatni a műtétet, mert sem az orrom, sem a szám nincs rendben”. A felperes által a feljelentésekor felhasznált a II.r. alperes szájsebészeti osztálya által 1994. április 10. napján kiállított orvosi látlevel és vélemény egyértelműen (magyarul és latinul is) tartalmazta, hogy a felperes felső állcsonttörést, orrcsonttörést szenvedett. A felperes által a keresetindítását megelőzően felkért dr. A. A. fogorvos-szájsebész szakértő 1998. augusztus 6. napján kelt véleményében az szerepelt felperesi előadásként, hogy „a javasolt csontegyesítő műtétbe nem egyezett bele”. Mindebből az következik, hogy a

felperesnek - már a fellebbezésében általa hivatkozott szakértői vélemény előtt, de az eredeti keresetlevele 1999. május 20-i előterjesztése előtt is - tudnia kellett, hogy állcsonttörése volt, mely csontegyesítő műtétet igényelt. A károsodásáról is tudott, hiszen azt bármiféle szakértői vélemény nélkül tudnia kellett, hogy rágási nehézségei vannak, és dr. A. A. szakvéleménye kifejezetten tartalmazza, hogy „a rágóképessége az arccsontörés miatt ... károsodott”, „a töréskor az arccsonttal együtt mozdult el a bal felső fogsorív és sérült az arcüreg”. A felperes tehát tudott a károsodásáról, tudott annak okáról és tudott arról, hogy az műtėti beavatkozást igényelt volna, tudta azt is, hogy a II.r. alperes a műtétet nem végezte el, igaz amiatt, hogy a felperes a műtétet nem vállalta el. A felperes tehát a kártérítési igény érvényesítéséhez szükséges minden adat birtokában volt már a keresete I.r. alperessel szembeni előterjesztésekor (kár, II.r. alperes tevékenysége vagy nem tevése, a műtét elmaradása és az állapota kialakulása közötti okozati összefüggés), nincs olyan körülmény, ami a II.r. alperessel szembeni igényérvényesítést akadályozta volna, ezért az elévülés nyugvása (Ptk. 326. § (2) bekezdés) nem vetődhet fel. A felperes az igényérvényesítésre megszabott öt éves határidőt elmulasztotta, ezért a követelése elévült anélkül, hogy az bármely körülmény folytán nyugodott volna. A másodfokú bíróság álláspontja szerint a felperes által felhívott BH 2005. évi 104. számú jogeset analóghként nem értékelhető, mert annak alapja egy vírusfertőzésből eredő károsodás volt, amely tekintetében tisztázni kellett, hogy a károsító hatásról, következményeiről, az eredményes kezelések lehetőségeiről milyen szakmai ismeretek álltak rendelkezésre a fertőzés megállapításakor. Megalapozott volt tehát a II.r. alperessel szembeni kereset elutasítása.

Az I.r. alperes által elismert jogalap folytán azt kellett vizsgálni, hogy a felperest milyen bizonyított vagyoni károk és nem vagyoni jellegű hátrányok érték. A vagyoni károkat illetően a másodfokú bíróság egyetért az elsőfokú bíróság döntésével. A felperes az 1999. május 20-i kereset előterjesztésétől számítva az eltelt kilenc év alatt a vagyoni kárait nem bizonyította. A becsatolt németnyelvű munkaszerződésből az állapítható meg, hogy 1994. március 17. napján írták alá, és a munkaviszony kezdetét 1994. május 1. napjánban határozták meg, tehát alig másfél hónap állt rendelkezésre, hogy a felperes mint külföldi a munkavállalási engedélyt beszeresse, ami nélkül legálisan nem volt foglalkoztatható Németországban. Ahhoz, hogy az engedélyt megkaphassa, az ehhez szükséges hatósági ügyintézés - legalább a szükséges nyomtatványok beszerzésével - meg kellett volna kezdeni. Ezt a felperes nem tette meg, hiszen maga a per során még azzal sem volt tisztában, hogy az engedélyezést mely tartomány, milyen hatósága előtt kellett volna kérelmezni. Tehát az, hogy a németországi munkáltatása nem valósult meg, nem az I.r. alperes jogellenes magatartásával áll okozati összefüggésben. Helyesen utasította el az elsőfokú bíróság a felperes általános kár (Ptk. 359. § (1) bekezdés) megtérítésére vonatkozó igényét. Bár 2003. március 7-i beadványa 5. és 6. oldalán felsorolta azt a 20 alkalmat, amikor 1994. május 11. napjától 2001. február 15. napjáig bezárólag nyomozati cselekményeken, tárgyalásokon, magán és kirendelt orvosszakértői vizsgálatokon, sőt jelen per tárgyalásain megjelent, önmagában ezek az adott esetben a büntetőeljárás és periratokkal igazolható tények sem a megjelenés költségét, sem az esetleges

munkabér kiesést nem támasztják alá. A felperes ugyan 2006. szeptember 1. napján becsatolta társadalombiztosítási egyéni nyilvántartó lapját, de ez csak 1994. szeptember 30. napjáig ad eligazítást a felperes munkáltatásairól. Ebből azonban az állapítható meg, hogy pl. 1994. május 11. napján a felperes a hatósági adatok szerint munkanélküli volt. Az 1994. évre írt további három alkalom arra az időre esett, amikor ugyan a G. Kft. alkalmazásában állt felszolgálóként, de a felperes által e társaságtól származóan becsatolt - minden bizonyító erő és alakszerűség nélküli - nyilatkozatból nem szűrhető le az a következtetés, hogy a felperes a hatósági eljárásan csak oly módon tudott megjelenni, hogy ezáltal munkabérkiesése keletkezett. Hogy a jelen eljárást megalapozandó a felperes az általa felkért magánszakértőknél, továbbá pedig jelen perben kirendelt szakértők által elrendelt vizsgálatokon, illetve a tárgyalásokon megjelent, szintén nem ad alapot általános kárként a kiesett jövedelem érvényesítésére, hiszen a felperes a munkáltatását nem igazolta. A pert megelőző szakértői eljárások költségének megtérítése igényelhető, de nem az általános kár körében, hanem a Pp. 75. § (1) bekezdése értelmében a perköltség keretében, mely esetben is azonban minden költség tételesen dokumentálandó. Az el nem végzett orvosi beavatkozás egyébként is csak valószínűsített költsége, minthogy még nem merült fel, nem következett be, kárként nem érvényesíthető (Ptk. 360. § (1) bekezdése).

A felperes nem vagyoni károsodását illetően - az I.r. alperes fellebbezésében foglaltakra tekintettel - először azt kell rögzíteni, hogy a Fővárosi Bíróság 4. P. 27.268/1999/15. számú ítéletének indokolásában szereplő okok nem tekinthetők ítélt dolognak a Legfelsőbb Bíróság hatályon kívül helyező végzése miatt figyelemmel arra, hogy a hatályon kívül helyezés oka részben az indokolási kötelezettség elmulasztása volt. A kártérítés összegének meghatározásánál - függetlenül attól, hogy a felperes mikori értékviszonyokat kért értékelni - a Ptk. 360. § (1) bekezdésére tekintettel az elsőfokú bíróság helyesen járt el, amikor a károsodáskori értékviszonyokat próbálta figyelembe venni. A felperest ért hátrányok közül a 20 %-os munkaképesség-csökkenés orvosszakértői úton bizonyított. Ugyancsak bizonyított a felperes rágóképességének károsodása, aminél azonban értékelni kell, hogy a felperes a rágóképessége helyreállítása érdekében 1994. óta semminemű célirányos orvosi kezelés igénybevételét nem tudta igazolni, minthogy ilyen nem történt. Úgyszintén igazolt, hogy a bántalmazás során a felperes valószínűsíthetően orrsövénytorést és nyálkahártya-sérülést szenvedett, amelyeknek egyenes következménye a traumás orrsövényferdülés, a jobb orrfélben kialakult nyálkahártya-összenövés, és hogy az így kialakult orrüregi szűkületek miatt gátolt az orrlégzés illetve erősen csökkent a szaglóképesség (dr. H. A. r orr-fülgégész szakorvos-szakközreműködő Semmelweis Egyetem Igazságügyi Orvostani Intézetének szakvéleménye). Ez esetben is értékelni kell azonban, hogy ugyanez a szakközreműködő kijelentette, hogy e problémák hatékonyan javíthatók orrsövény- és nyálkahártya rekonstrukciós eljárásokkal, melyeket a felperes szintén nem vett igénybe. A felperes szagló és ízérzékelési képességének csökkenése is igazolt adat, bár erre nézve a felperes is ellentmondó nyilatkozatokat tett. Esetenként ezek végleges elvesztéséről szólt, máskor arcüreggyulladás esetén történő érzékkiesésről. Megjegyzendő, bár a szakértők az arcüreggyulladás(ok) tényét nem

vonták kétségbe, a felperes a per során egyetlen orvosi irattal sem igazolta, hogy arcüreggyulladására lett volna. Az orvosi igazolás hiányát házi orvosa elhalálozásával indokolta, ami ebben az értelemben nem elfogadható, mert a kezelési kartonoknak a házi orvos halála esetén is fenn kell maradniuk. Helyesen hagyta figyelmen kívül az elsőfokú bíróság a felperes arcának aszimmetrikussá válását, mert ez szemben a felperes állításával nem bizonyított, sőt a periratok között szereplő fényképfelvételek által kifejezetten cáfolta. A felperes megbízására eljár magánszakértők (dr. B. A. és dr. A. A.) akként nyilatkoztak, hogy minimális az aszimmetria, elváltozásként nem értékelhető. Ugyanezt mondta ki dr. V. T.(IOI) felperes által elfogadott 2000. szeptember 12. és dr. L. A. 2004. március 29. napján kelt szakértői véleményében. Az elsőfokú bíróság tehát a felperest ért nem vagyoni hátrányokat az ítéletében helyesen sorolta fel, a nem vagyoni kár mértékének megállapításakor azonban a másodfokú bíróság álláspontja szerint - szemben az indokolással - nem az 1994. évi értékviszonyokat vette alapul. 1994-es értékviszonyok mellett egy 20 %-os munkaképesség-csökkenést megalapozó károsodás (ennek mögöttes összetevőit is értékelve), ami a károsultnál tényleges fogyatékossgot nem eredményezett, az I.r. alperes által már teljesített 800.000 Ft-tal kompenzálható értékelve azt a tényt is, hogy a felperes az állapota súlyosbodása elkerüléséhez szükséges orvosi beavatkozásokat nem vette igénybe. Mivel pedig az I.r. alperes a korábbi marasztalás eredményeként a felperes nem vagyoni kárát megtérítette, a másodfokú bíróság az 1.200.000 Ft és kamataira vonatkozó marasztalást megváltoztatta, és a felperes keresetét ebben a részében is elutasította.

A másodfokú bíróság ítélete a Pp. 253. § (2) bekezdésén alapult.

A jogtanácsos által képviselt I.r. és az ügyvéd által képviselt II.r. alperes javára a felperes perköltség megtérítésére köteles (Pp. 239. §-a szerint alkalmazandó Pp. 75. § (2) bekezdés), melynek mértéke megállapításánál a másodfokú bíróság a kifejtett tevékenységet értékelte és azt, hogy az I.r. alperes nemcsak a felperes, hanem a saját fellebbezését illetően is pernyertes lett. A II.r. alperes javára megítélt perköltség a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 4/A. § (1) bekezdése értelmében az általános forgalmi adót is tartalmazza. A felperes számára engedélyezett költségmentesség (Pp. 84. § (1) bekezdés a) pont) és az I.r. alperes illetékmentessége (illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 5. § (1) bekezdés c) pont) folytán a le nem rótt fellebbezési eljárási illetéket a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a értelmében az állam viseli.

Budapest, 2008. április 17.

Dr. Tölg-Molnár László sk.
a tanács elnöke

Dr. Madarász Anna sk.

Dr. Hóbl Katalin sk.

előadó bíró

bíró

A kiadmány hiteléül: